

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2013

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 20 mars 2014 att ge bl.a. civilutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2013/14:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2013 och följdmotioner i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Civilutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör civilutskottets beredningsområde samt över motion 2013/14:U11 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 3 och 17 (i denna del).

Civilutskottet anser inte att det finns någon anledning att ställa sig bakom de initiativ som efterfrågas i motionen. Motionsförslagen bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Inledning

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2013 i enlighet med 10 kap. 2 § riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. Civilutskottets beredningsområde berörs bl.a. av avsnitten Civilrättsligt samarbete (s. 122–126) och Jämställdhet och arbetet mot diskriminering (s. 161–162).

Makars och partners förmögenhetsförhållanden

Skrivelsen

I avsnittet Civilrättsligt samarbete (s. 122 f.) redogör regeringen bl.a. för att kommissionen i mars 2011 presenterade två förslag till förordningar på familjerättens område (se 2010/11:FPM101 och 2010/11:FPM102). Det är fråga om ett förslag till en förordning om makars förmögenhetsförhållanden och ett förslag till en förordning om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap (KOM(2011) 126 och KOM(2011) 127). Förslagen innehåller regler om behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i frågor om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden. I praktiken rör det främst frågor om bodelning och andra slags ekonomiska uppgörelser mellan makar eller registrerade partner i samband med laglig separation eller dödsfall. Regleringen omfattar även den löpande förvaltningen av makars respektive registrerade partners egendom, såsom bodelning under bestående äktenskap eller partnerskap. Förslagen syftar till att skapa rättslig klarhet för internationella par och förenkla hanteringen av främst bodelningsärenden oavsett var i Europa egendomen finns.

Regeringens bedömning är att det finns ett stort praktiskt behov av gemensamma internationellt privaträttsliga regler i fråga om de förmögenhetsrättsliga verkningarna av äktenskap respektive registrerade partnerskap och har därför välkomnat att förslagen har lagts fram.

Under året har förhandlingar förts i rådsarbetsgruppen. I april hölls en överläggning med civilutskottet och i november informerades civilutskottet om läget i förhandlingarna.

Motionen

I motion 2013/14:U11 av Urban Ahlin m.fl. (S) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om makars och partners förmögenhetsförhållanden. Motionärerna är positiva till förordningsförslagen och de delar regeringens bedöm-

ning att det finns ett stort praktiskt behov av gemensamma internationellt privaträttsliga regler i fråga om de förmögenhetsrättsliga verkningarna av äktenskap respektive registrerade partnerskap. Enligt motionärerna måste dock unionen, om den på allvar ska leva upp till sina mål om fri rörlighet, gå ett steg längre och kraftigt förstärka samkönade pars rättigheter på detta område.

Utskottets ställningstagande

Inom Europeiska unionen förs förhandlingar om kommissionens förslag till förordningar om makars och partners förmögenhetsförhållanden. Som ett led i detta hade utskottet den 16 april 2013 en överläggning med företrädare för regeringen. Regeringen presenterade då den svenska ståndpunkten vid förhandlingarna. Enligt regeringens bedömning finns det ett stort praktiskt behov av gemensamma internationellt privaträttsliga regler i fråga om de förmögenhetsrättsliga verkningarna av äktenskap respektive registrerade partnerskap. Det är fråga om regler som kommer att vara av märkbar nytta för den enskilda medborgaren. Regeringen har därför välkomnat att förslagen till EU-instrument har lagts fram. I förhandlingsarbetet verkar regeringen för lösningar som motsvarar de behov som finns och som leder till att syftet med förslagen uppnås, dvs. att skapa en klar och tydlig EU-rättslig ram som gör det möjligt att fastställa behörig domstol och tillämplig lag i mål om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden och att underlätta rörligheten för domar och handlingar mellan medlemsstaterna. Regeringen verkar också för att det ska finnas en möjlighet att under vissa förutsättningar undvika tillämpningen av utländsk lag till förmån för vissa bestämmelser i äktenskapsbalken till skydd för den svagare parten. I förhandlingsarbetet bevakar regeringen också nordiska intressen. Det är vidare av stor vikt för regeringen att förslagen inte leder till diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning. Exempelvis bevakar regeringen att förslaget till förordning om makars förmögenhetsförhållanden även omfattar samkönade äkta par. Av samma skäl är det en utgångspunkt i förhandlingsarbetet att lösningarna ska vara lika i de båda förslagen, om inte sakliga skäl talar emot.

Utskottet gav enhälligt sitt stöd till regeringens ståndpunkt vid överläggningen (prot. 2013-04-16 § 3). Utskottet anser att det är viktigt att regeringen inom EU arbetar för att samkönade pars rättigheter på det aktuella området stärks. Som framgår av regeringens ståndpunkt är det av stor vikt för regeringen att förslagen inte leder till diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning. Exempelvis bevakar regeringen att förslaget till förordning om makars förmögenhetsförhållanden även omfattar samkönade äkta par. Av samma skäl är det en utgångspunkt i förhandlingsarbetet att lösningarna ska vara lika i de båda förslagen, om inte sakliga skäl talar emot.

Regeringen informerade i november 2013 civilutskottet om läget i förhandlingarna.

Utskottet ser inte något behov av ett tillkännagivande i frågan. Utskottet anser därför att motionsförslaget bör avstyrkas.

Kvotering i bolagsstyrelser

Skrivelsen

I avsnittet Jämställdhet och arbetet mot diskriminering (s. 161 f.) redogör regeringen för hur kommissionen i november 2012 beslutade om ett förslag till ett direktiv om en förbättrad könsbalans i börsbolagens styrelser (KOM (2012) 614). Förslaget innebär att styrelserna för börsbolag med mer än 250 anställda och en årlig omsättning på minst 50 miljoner euro senast 2020 ska bestå av 40 procent av vardera könet. Offentligt ägda företag ska uppnå målet senast 2018. Förslaget har bl.a. föregåtts av en öppen konsultation om möjliga åtgärder på EU-nivå. Som ett inspel i den processen diskuterade jämställdhetsministrarna i rådet frågan i februari 2012. Den svenska jämställdhetsministerns inlägg i debatten behandlades i EU-nämnden i februari, efter samråd med civilutskottet. Ämnet var också uppe för debatt i Epscorådet i december och behandlades dessförinnan i EU-nämnden i november.

Motionen

I motion 2013/14:U11 av Urban Ahlin m.fl. (S) finns i yrkande 17 (i denna del) en begäran om ett tillkännagivande om jämställdheten i Europa. För att främja en ökad jämställdhet i Europa krävs ett antal åtgärder. Motionärerna framhåller att en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser inte löser problemet med bristen på jämställdhet i samhället, men att det ändå är ett steg som tillsammans med andra flyttar fram positionerna i riktning mot ett samhälle där kvinnorna har halva makten och hela lönen. Enligt motionärerna måste även regeringen börja arbeta för detta inom EU.

Utskottets ställningstagande

Kommissionens förslag till ett direktiv om könskvotering i bolagsstyrelser var i december 2012 föremål för subsidiaritetsprövning i utskottet. I enlighet med utskottets förslag ansåg riksdagen att direktivförslaget strider mot subsidiaritetsprincipen (utl. 2012/13:CU14). I det motiverade yttrandet anförde riksdagen att det är viktigt att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande. Riksdagen ansåg också att det är positivt med initiativ på ett så viktigt område. Det aktuella förslaget framstår emellertid inte som anpassat till att aktieägarna i många EU-länder har stort inflytande över bolagsstyrningen.

I Sverige utses styrelsen av ägarna på bolagsstämman. Styrelseuppdraget bygger på ett förtroende och är inte en anställning i arbetsrättslig mening. Ägarna har den yttersta makten i bolaget och kan när som helst avsätta styrelsen. Kommissionens förslag innebär i praktiken att styrelseledamöter utses utifrån ett arbetsrättsligt synsätt som inte går att kombinera med den svenska ordningen. De regler som ska gälla för hur ägarna utser styrelseledamöter bör enligt riksdagen förbli en sak för varje medlemsstat att bestämma. Det bedöms att det finns förutsättningar för att arbeta vidare nationellt med olika åtgärder för att stärka jämställdheten inom näringslivet. Riksdagen ansåg inte att det finns tillräckliga skäl att införa könskvotering på EU-nivå. Varje EU-land bör självt få bestämma reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöter. Därför ansåg riksdagen att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen, enligt vilken besluten fattas på den effektivaste nivån så nära medborgarna som möjligt.

Vid Epscorådets möte i juni 2013 lämnade det irländska ordförandeskapet en lägesrapport. Sverige och ett antal andra medlemsstater gjorde då ett skriftligt uttalande till protokollet om att förslaget strider mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Tillsammans utgjorde dessa medlemsstater en blockerande minoritet mot förslaget. I juli presenterade det irländska ordförandeskapet ett kompromissförslag, som dock inte innehåller några större ändringar och som hittills, såvitt känt, inte lett till att några medlemsstater har ändrat inställning till direktivet som sådant.

Regeringen informerade i september 2013 civilutskottet om läget i förhandlingarna.

Den 20 november 2013 ställde sig Europaparlamentet bakom kommissionens förslag.

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som riksdagen gav uttryck för i det motiverade yttrandet. Mot bakgrund av detta ser utskottet inte någon anledning att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motionen. Utskottet anser därför att motionsförslaget i den nu aktuella delen bör avstyrkas.

Stockholm den 10 april 2014

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Nina Lundström (FP), Oskar Öholm (M), Marta Obminska (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Roland Utbult (KD), Markus Wiechel (SD), Marianne Berg (V), Thomas Finnborg (M), Lars Eriksson (S), Elin Lundgren (S), Agneta Börjesson (MP) och Helén Andersson (C).

Avvikande mening

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2013 (S, MP, V)

Veronica Palm (S), Hillevi Larsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Marianne Berg (V), Lars Eriksson (S), Elin Lundgren (S) och Agneta Börjesson (MP) anför:

Vi börjar med frågan om makars och partners förmögenhetsförhållanden. Ett enhälligt utskott gav sitt stöd till den svenska ståndpunkten vid överläggningen den 16 april 2013 om de två förordningarna. Enligt vår mening är det positivt att den svenska ståndpunkten innebär att det är av stor vikt att förslagen inte leder till diskriminering på grund av kön eller sexuell läggning. Exempelvis kommer regeringen att bevaka att förslaget till förordning om makars förmögenhetsförhållanden även omfattar samkönade äkta par. Det är också positivt att det enligt regeringen är en utgångspunkt i förhandlingsarbetet att lösningarna ska vara lika i de båda förslagen, om inte sakliga skäl talar emot. Vi menar att de föreslagna förordningarna utgör ett första steg mot att inom unionen erkänna samtliga registrerade partnerskap och äktenskap. Framför allt samkönade par får sin rätt till fri rörlighet kraftigt inskränkt eftersom många medlemsstater inte erkänner deras civilstånd. Vi anser att om unionen på allvar ska leva upp till sina mål om fri rörlighet måste samkönade pars rätt på detta område kraftigt förstärkas. Regeringen måste vara pådrivande inom unionen i denna fråga.

Vi övergår nu till frågan om kvotering i bolagsstyrelser. Enligt vår uppfattning måste man sträva efter en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Att främja ökad jämställdhet i Europa handlar om att använda ett helt batteri av åtgärder. Jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser löser inte problemet med bristen på jämställdhet i samhället, men är ett steg som tillsammans med andra flyttar fram positionerna i riktning mot ett samhälle där kvinnor har halva makten och hela lönen. Det måste nu även regeringen börja arbeta för inom EU.

Med det anförda anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: U11 yrkandena 3 och 17 (i denna del).